

VOLKÉ
SMĚRY.
MĚSÍČNÍK UMELECKÝ — VYDÁVÁ SPOLEK „MANES“.

OBSAH ČÁSTI LITERÁRNÍ:

Jan Drobny: Půjdeme přes ně!
V. Hartmann: Hračky.
Fr. Sekanina: Má duše vítězná!
Jos. Leda: Podzimní motiv.
Karel Mašek: Otroci. (Konec.)
Karel Toman: U rakve. — * * *
Adolf B. Dostál: Peccavi. — Do knihy »Touha«.
Lothar Suchý: Smutná pohádka.
Kronika. (Konec.) — Slova k ilustracím. — Zprávy
umělecké. — Výstavy. — Soutěže umělecké. —

ILLUSTRACE:

V. Mašek: Sekáč.
Jar. Špillar: Lešetinský kovář.
J. Bílek: Kalvárie.
Ferd. Engelmüller: Touha — Hoře — Klid.
Oldř. Homoláč: Studie z plénairu.
Suchardová-Boudova: Linka dekorační.
Fr. Kaván: Rašení.
S. Sucharda: Historie. — Záhloví pozvánky.
A. Wiesner: Dračky.

Péčí a nákladem spolku »Manes«. — Vedou: Jaro Hilbert, K. L. Klusáček, Karel Mašek, Jan Preisler a Stan. Sucharda.

Zodpovědný redaktor K. L. Klusáček. — Administrace a expedice v Praze, v Tůních č. 8—II.

Literární příspěvky buďte zasílány na adresu: Jaroslav Hilbert, Praha-II. Jungmanova ul. č. 7., nebo Karel Mašek, Praha-I.
Rudolfovo nábřeží č. 83.

Nákladem a péčí spolku „MANES“
vyšel právě:

 Mikuláš Aleš

— III. díl. —

Čena 2 zl.

Obsahuje 50 listů ilustrací
k národním písním a říkadlům.

Objednávky vyřizuje
administrace VOLNÝCH SMĚRŮ nebo pokladník spolku J. ŠTENC
v Praze VI., Plavecká ulice č. 13.

Poslední svazek vyjde ku dni sv. Mikuláše.

Současně pořizeny budou

VKUSNÉ DESKY na celé dílo.

LEDEN

1897

V. MAŠEK.

SEKÁČ.

PŮJDEME PŘES NĚ!

(Příteli.)

Půjdeme přes ně, přes ta ramena, trhnutá v jízlivém krčení,
půjdeme přes ně v ničivých falangách vítězné, svítící síly.
Nikde nám nedají na cestu pochodně lásky — ti troupsky zvlčení —
a nikde nepřipnou k stožárům prapory, jež vlní se nad mořem bíly.

Půjdeme přes ně, zdupeme odpory, zraky své do dálky zatneme,
v ty hrady zčernalé, s hrozivým pohledem omšelých střílen,
k jichž branám přilehnem, v spuchřelá dřeva se opřeme,
se duchem napnutým, jenž čekáním šílen a sílen.

Půjdeme přes ně, znaveni tupými balvany pohledů,
již duše zavalí — ty závistné aspoň je řeží! —
a půjdeme v bojácnu a půjdeme ve šedu,
v rezivém stínění mřeží a věží . . .

Půjdeme přes ně, půjdeme, hvízneme výbojně do ticha,
skočíme do vřavy, zhlušíme hlučení dunivým pochodem falangy síly.
Půjdeme přes hlavy a půjdeme přes břicha,
půjdeme k praporům, jež vlní se nad mořem bíly! — —

JAN DROBNÝ.

HRAČKY. — POHÁDKA. — NA- PSAL V. HARTMANN.

Vzpomněl jsem si onehdy na jednu svou bývalou hračku. Byly to velké jesle na zelené skále, dole v jeskyni byl voskový Ježíšek, nahoře papírový Betlem a mezi vším tím papírové i dřevěné figurky různých velikostí. Točilo-li se vzadu klikou, vážila smrt vodu, hlídač zvonil a — jezdil vlak. Od nádraží vyjížděli tři králové na slonech a velbloudech, jiní tři králové klečeli už dole u jeskyně. Jak seznáváte, byla to hračka plná nesmyslů a nesrovnalostí, a takové bývají dětem nejmilejší.

Vzpomínka na tu věc probudila v mně ne překonatelnou touhu sjednati si zase trochu hraček, které jsem milovával za svých dětských let, které na mne působily již svou vůní po čerstvém dříví, nátěru, klihu — a šel jsem tedy na Mikulášský trh nakupovat. Ovšem, trochu jsem pochyboval, dostanu-li, co si přeji, neb vím — dle vkusu dětí své sestry — že jsou nyní zcela jiné, realističtější hračky moderními, než za mých

let. Ale našel jsem přece charakteristické zástupce svého dětského světa: rytíře, princeznu, Kašpárka, kominíka, jeptišku, dráteníka, koně červeně omlouvaného se žlutými skvrnami — pravé pražské hračky.

Stálo to spoustu peněz.

Doma jsem ty věci rozestavil na židli před pohovkou, na pohovce jsem se roztáhl tak, abych své hračky pravou rukou mohl pohodlně řídit, a mělo počít divadlo.

Ale všecka fantasmie mne opustila. Nebylo již půvabu hraček, nebylo síly obraznosti. Nevrlé odstrčil jsem vše stranou — a nyní počala divná historie. Rytíř se zvedl a předváděje si koně, spustl ve strašných verších:

»Uplynula leta dlouhá,
co jsem spatřil tento svět,
vždycky ve mně plála touha
dálné kraje uvidět.

Chtěl jsem zkusit sílu v boji
za slávu vše dáti v sázku
a pak pro potěchu svoji
nějakou si najít lásku.

Osud zlý však bránil vždycky
bych si vyjel v zápas ten —
nyní však jsem svoboden
v svět se pustím energicky.
Nes mne statně věrný koni,
nes mne v dálku po pláni,
než se slunce v západ skloní,
chci mít vavřín na skrání.

A vskutku vyhoupl se rytíř na koně a jeli po jakési louce, kde kvetlo mnoho sedmikrás. Pojednou zastavil rytíř koně, neb spatřil u cesty hošíka v červených šatech, hořce plačícího.

Rytíř.

Hochu — hochu, povídám,
co tak smuten, co tak sám?
Já jsem rytíř chrabrých lící,
všecky křivdy kárající,
s důvěrou mi svěř svůj žal,
pomohu, než půjdu dál.

Kašpárek. Ach, vzácný rytíři, jsem ubohý sirotek; tatínek i maminka mi umřeli a nemám nikoho na celém světě. U nás ve vsi nikdo mne nechtěl k sobě přijmout — šel jsem tedy do světa, hledat službu, dva dny už bloudím a mám náramný hlad.

Rytíř.

A co umíš, milé dítě,
co ve světě uživí tě?

Kašpárek. Umím to, co všecky děti; umím se smát, kozelce metat, zpívat, být vesel, jíst vdolky a mám dobrou vůli, poslouchat a vykonávat vše, co mi kdo uloží; říkají mi Kašpárek.

Rytíř.

Půjdeš tedy hochu se mnou,
panošem se staneš mým,
každou smutku chvíli temnou
zaženeš mi smíchem svým,
dobře budeš u mne míti,
kapsa moje zakoupí ti
vdolků víc než sám jich sním.

Tu poskočil Kašpárek radostí, ihned udělal několik kozelců, rytíř se zasmál, dal mu najíst ze svých zásob a pak putovali spolu dále, přičemž Kašpárek zpíval písničku:

Dvakrát dvě jsou čtyry,
sysel leze z díry,
dvakrát tři je šest,
lakomcem on jest.

Když urazili hodný kus cesty a bylo již hnedle poledne, viděli někoho ležeti na mezi

v rozkvetlé mateřídoušce a seznali, že to je dráteník, který hořce plakal. Tu oslovil jej opět rytíř:

Hochu, hochu povídám,
co tak smuten, co tak sám?
Já jsem rytíř chrabrých lící,
všecky křivdy kárající,
s důvěrou mi svěř svůj žal,
pomohu, než půjdu dál.

A když dráteník v pláči neustával, spustil Kašpárek:

Nu, braťko co je ti? Nebo nerozumíš, co ti pan rytíř povídá? Chce ti pomoci a máš mu říci, co se ti přihodilo.

Dráteník. Ej, panko, těžký osud mnia zastihl. Zlí ludia mnia přepadli a všetko, všecinko co som si nasbieral a vydělal mi probrali a ešte mnia seprali, že sa sotva hýbám.

Kašpárek. Víš co, braťko! Zdrátuj si zase svoje rozbité údy a půjde to dál!

Dráteník. Veru, ani kúska drátu mi nenechali a neviem od čeho budeme živi.

Rytíř.

Půjdeš tedy také s námi,
věrným staneš se nám druhem,
pomůžeš nám v boji tuhém
s kouzelníky, mátohami.

Nuž, ať podkova zas zvoní
do daleka po pláni,
než se slunce v západ skloní,
chci mít vavřín na skrání.

Putovali tedy všichni tři a náhle počal padati již soumrak. Přijeli do končiny pusté a nehoštinné, kde svítily shnilé vrby a bludičky skákaly nad bařinami.

A tu opět viděli v temnu jakéhosi živého tvora; Kašpárek se bál a schoval se za rytíře a také v dráteníkovi byla malá dušička a jen rytíř hlasitě zvolal:

Kdo jsi, pověz, temný brachu,
vytáček a klamů nech,
rytíř bez bázně a strachu
ptá se po tvých úmyslech.

Tu pohnulo sebou černé stvoření; seznali, že je to kominík, který s hořkým pláčem vypravoval:

Jsem nejnešťastnějším tvorem na zemi. Jsem kominík a sazemi všecek černý; každý se mi vyhýbá, děti přede mnou utíkají a chůvy, chtějí-li je postrašit, říkají, že je kominík vezme. I odešel jsem na tuto poušť a oplakávám ztracené štěstí.

Kašpárek. Hihihi! Co pak se nemůžeš umýt, abys nebyl tak černý?

Kominík. Co mi je to platno? Jak vlezu do komína, zčernám zas.

Kašpárek. Tedy tam nelez!

Dráteník. Eh, chlapčok hloupý, čím by chleba vydělal?

Kominík. Nechci nechat svého zaměstnání, neboť jest velice užitečné.

Rytíř.

Dej se tedy s námi v svvět
zapomeneš svého bolu,
dobudeme sobě spolu
všichni černý štěstí květ.

Kašpárek. Milý pane rytíři! Již se připozdívá nohy nás bolejí, a také tvůj kuň jest umdlen, neměli bychom hledati noclehu?

Kominík. Kraj tento je úplně pustý, nikde tu přístřeší nenaleznete — jen tamhle k severu jest jedno stavení, ale svatá hrůza činí je nepřístupným.

Rytíř.

Nebojím se žádné hrůzy,
proto pokračujme v chůzi,
rei, kde divný dům ten leží,
jaké kouzlo jej to střeží.

Kominík. Stavení to jest klášter; není však obydlen. Pouze jedna osiřelá princezna, v jeptišku zakleta, na trojí zámek uzavřena, tráví tam ve smutku osamělé dny.

Rytíř.

Jak? A já mám ustat v pouti,
uslyšev, že někde v smutku
princezna se krásná rmoutí?
K rychlému se vzchopím skutku!
Malá chvíle jen mne dělí
od toho co život celý
ideálem plane v hrudi —
nuže, než se jitro zbudí
vítězem chci býti již,
stoupat v slávy luznou říš!

To bylo jako jednání první a počalo nyní jednání druhé.

Tma. Rytíř a jeho druzi táboří před starým klášterem; rytíř jediný bdí.

Rytíř.

Nač otálet a čekat příští chvíli?
Hle, měl jsem spát, a druzi moji bdít,
jsou vyčerpány však jich slabé síly
a mně zas nedá spáti bouřný cit.
Nač ještě čekat na zdlouhavé ráno?
Já jsem již zde — nuž otevři se bráno!

(Tluče na bránu, která zní temnými údery. Ostatní se probouzejí.)

Dráteník. Ej to sa mi krásně sniló!

Kašpárek. Jeje, to je rámus!

Kominík. Už je čas?

Rytíř.

Chci vejít do vnitř, vpusť mne bráno zpupná,
má vůle, jako ty, je neústupná!

(Chce znova tlouci, v tom zazní zpěv; v ustrnutí naslouchají. Princezna-jeptiška za klášterními okny zpívá.)

V šeru dřímal jarní sad,
když tam vešel cizí host,
světla proud tam za ním vpad,
ale také smutku dost —
byla to štíhlá, krásná žena
a něma, smutna, roztoužena
hleděla snivě v budoucnost.
Duše má je sadem tím,
divná touha vešla tam,
o neznámém štěstí sním,
touhou po něm umírám.
Ach srdce, jež mi pláčeš v hrudi,
kdo polibkem tě k žití zbudí,
vysněnou zem kdy uhlídám?

(Nad klášterem vyšlo veliké slunce; jakmile jeho krvavá zář padne na postavu kominíkovu, otevře se první, dřevěná brána.)

Dráteník. Brána sa otvierá!

Kašpárek. Lekla se kominíka!

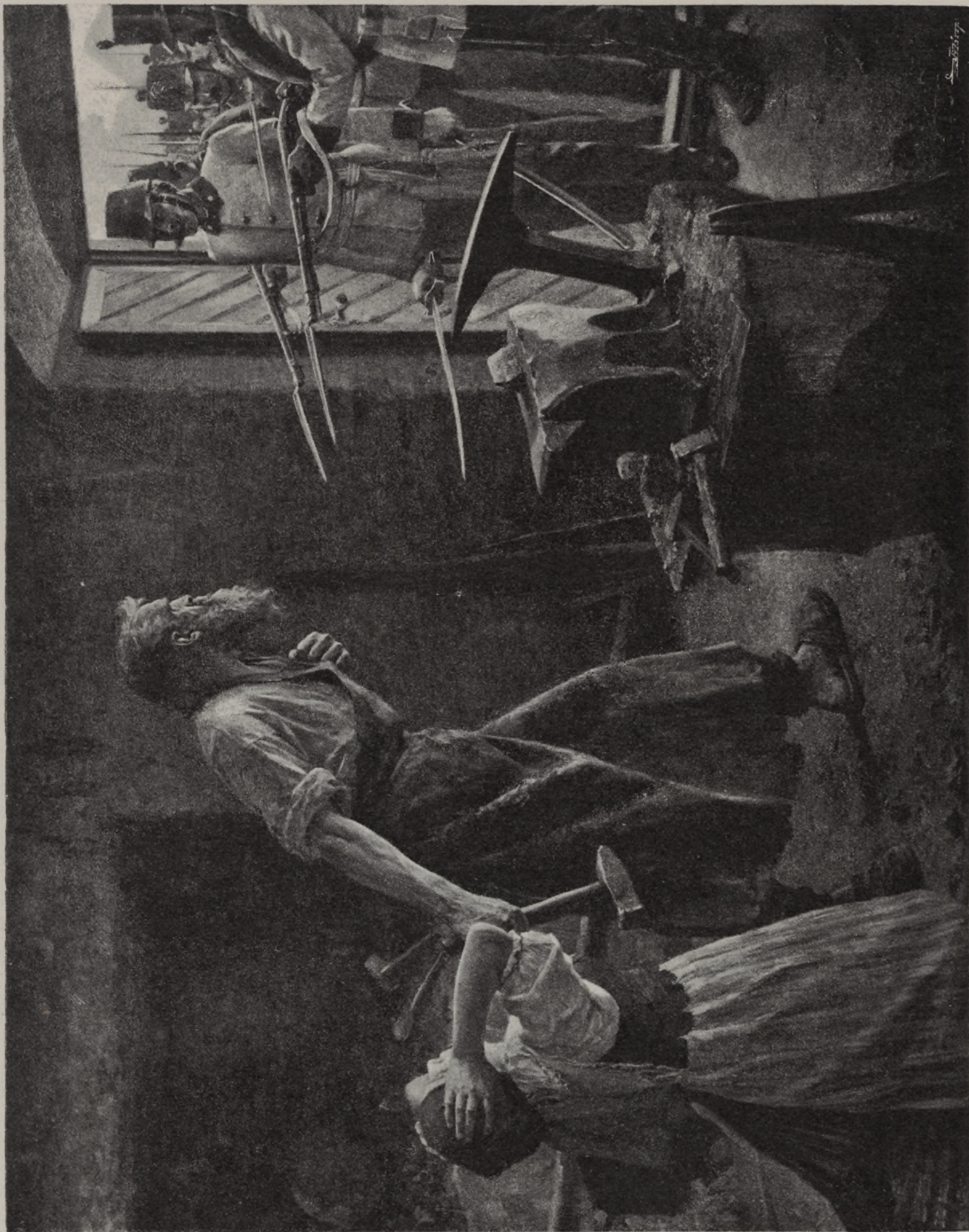
(Vcházejí do kláštera, rytíř napřed s vytaseným mečem; tluče na druhou bránu.)

Rytíř.

Já tluku opět, slyšíš vůli moji?
Jsem rytíř chrabřý, otevř cestu k boji!

(Brána zazní pouze nezvučnou ranou — jest kamenná — nastane veliké ticho. Po nějaké chvíli.)

Kašpárek. Jak je tu smutno a ticho; princezna se neozývá a všichni už stojíme jako zakleti. Brafko, spust nějakou písničku — snad nám princezna sama otevře . . .

JAROSLAV ŠPILLAR.

LEŠETINSKÝ KOVÁŘ.

Dráteník (zpívá).

Proč jsi k nám nepryšeu
já som tě čekala,
na lávě seděla
z okenca hleděla
duša moja

(Brána pomalu se otevře).

Kominík. Hle, můžeme opět dále!

Kašpárek. Vidíš, braťko, tvůj zpěv dojal i ten kámen!

Kominík. Ale zbývá ještě brána třetí — vizte, jak je veliká, černá a hrozná.

Kašpárek. (Ťuká na ni kotníkem.) Princezno, otevřte!

Princezna-jeptiška (za branou).

Ach, srdce, jež mi pláčeš v hrudi,
kdo polibkem tě k žití zbudí,
vysněnou zem kdy uhlídám?

Rytíř.

Jen jeden krok mne od vítězství dělí,
nuž, čáry znejte, že jsem rytíř smělý!

(udeří mečem na železnou bránu, meč se mu zlomí).

Kašpárek. Aj, pane rytíři, s těmi sprostými věcmi se tak hrdinsky nezachází, na ty se musí jinak spustit. (Počne metat směšné kozelce — zazní pekelný smích a brána praskne).

Všichni. Princezna! Princezna! (Uprostřed čarovné zahrady, zalité oslňujícím světlem, stojí princezna v černém šatě jeptišky).

Princezna. Rytíři, můj rytíři!

Rytíř.

Jsi svobodna! Je konec zakletí,
nuž, opusť s námi neblahá ta místa,
můj oř nechť s tebou v dálku zaletí
kde radosti své život tobě chystá.

Princezna.

Jsem svobodna — ne! tys mým pánem nyní,
já musím s tebou, kdekoliv tvůj cíl,
mne učinil jsi svojí otrokyní,
když neblahé jsi kouzlo přelomil.

(Vystupuje ze zahrady, ne již jako jeptiška, ale v bílých stříbrem protkaných šatech princezny).

A vašim jest, co kryje klášter ten,
zde vezměte, co jen se líbí oku,
by poznal svět, kde cíl byl vašich kroků,
kde zasvitl mi nejkrásnější den.

Rytíř.

Ne, princezno, jen ty se vydej s námi,
bys šťastna shledla domovinu zas,

zář pokladů se malým štěstím zdá mi,
mne vábí vznešenější mety jas,
ó pohrdám tím zlatem sluje dračí,
jen věnec slávy touze mojí stačí.

(Odcházejí z kláštera; tento se za nimi s příšerným rachotem zboří. Oni ubírají se klidně po louce plné sedmikrás ke hradu rytířovu.)

Domníval jsem se, že již je konec hry — neboť vysvobozením princezny přece končí každá pohádka. Avšak — ku podivu! — nastalo ještě jednání třetí.

Rytíř přivedl si na hrad princeznu i své druhy a žili tam spolu již delší dobu. V rytířské síni, kde byly holé stěny, hrubý, neúhledný nábytek, velké cínové konve s vínem, kde zářila lucerna s červeným sklem, se stropu visící, sešli se dráteník, kašpárek a kominík.

Dráteník. Co ta princezna je tak zasmutněna?

Kašpárek. Princezně se stýská.

Kominík. Princezna nás nenávidí!

Dráteník. Koho?

Kominík. Nás tři. Chce mítí rytíře sama pro sebe a závidí nám jeho přízeň.

Kašpárek. Ale je nám přece pohromadě tak dobře.

Kominík. Oh, princezna je zlá!

Dráteník. Není zlá; krásná je, jako obloha, dobrá jak andělíček, ale smutná jak jeseň.

Kominík. Ale já vám povídám, že osnuje něco nepěkného. — Tiše, zde přichází. —

Princezna (smutná a bledá). Dráteníčku! V chaloupce pod hradem je nemocná žebračka — nemohla jsem k ní dnes sama dojíti — jdi a dones jí toto, co jsem jí připravila. Ať se za mne pomodlí tři otčenáše. (Dá mu košík.)

Kominík. A potkáš-li cestou rytíře, řekni mu, že noc je tmavá nepřítelka, která v rouše svém zradu kryje — ať je ostražitým!

Princezna. Proč?

Kominík. Což nemá každý nepřítel? Což nečíhá smrt za každým stromem? (Dráteník odejde.)

Princezna. Pravda. — Můj Kašpárku, také k tobě mám prosbu. Zahradník pod hradem má krásné bílé růže; řekni mu, že jej prosím, aby mi tři poslal, že mi budou přítelkyněmi, které budou střežiti můj sen.

šedými parami a list po listu vadl, žloutl, padal na naše hlavy. Vše kolem svadlé, mrtvé. Skrz holé již větve vanul chladný větřík. Přitulil jsem se ku Gerdě. Toť podzim. Ne nechci vidět víc, zachraň mne.

Shýbla se a v hrst vtlačila mi něco suchého listí. »To vezmi,« vece, »v zlato se ti promění, až padne sníh na hlavu tvou v jeseni života.

Já procitl. Jasně paprsky podzimního rána mne pozdravily. Na přikrývce spočívalo něco suchých listů, jež as vítr večer skrz otevřené okno byl sem zavanul. —

Několik z nich, obrácených rubem, zlatem zářilo v slunečních paprscích. Modré oči podobizny hleděly na mne, jak by říci chtěly: Dobré jitro, cizinče!

Chopiv se listů, přitiskl jsem je k ústům.

Ano, znám vás vy suché, svadlé listí, dare Gerdin, vy zlato upomínek na dávný čas šťastných dnů ráje dětství, ty odkaze zlatých duší mých milých, jež jedině zbyly jste mi útěchou a radostí do dnešních chvil, kdy spár osudu rozerval mé nitro a šediny zbělely mou leb.

Zač v světě dal bych vás, vy drahé upomínky moje; já rozumím i vám, žluté, svadlé listy, rozumím vaší písni, již pějete klesající třepetavým letem v hrob, kde bílý na vás napadne sníh.

* * *

Sedím zas v sedle, v čele svých hochů, lesknou se přilby v ranním slunci a koně netrpělivě tepají půdu.

Hoj, jaké to jitro! Na pavučině, kde v středu pavouk trůní, sráží se jíní, perlič-

kami se leskne každá jeho krůpěj na hedvábných nitkách. »Choďte se zbraní — klusem v před!«

A několik set podkov duní po tvrdé půdě silnice jednotvárným tempem v dál. Z řad jezdců zní hovor a smích. Víc a více mizí z obzoru zámeček a věž s bizarní bání, jež špičkou již jen z korun parku vykukuje. Teď zahneme naposled — a ztratí se nám navždy z očí.

S Bohem, ty drahý, rodný kraji, já v upomínku suché listí z parku zaváté nesu pod kabátcem na prsou. Bůh tě opatruj!

OLDŘICH HOMOLÁČ.

STUDIE Z PLENAIRU.

O TROCI. — NAPSAL KAREL MAŠEK. (KONEC.)

Karel Janda žil zatím na starém místě způsobem skoro již tak obyčejným, jako ti druzí. Nebylo možno najít něco, co by osvěžilo proud dnů; stálo by to mnoho namahání, a to, co vyhledával dříve, bylo již příliš obyčejným. Kristině odvykl, na Božku zapomínal a jen přišlo-li její psaní, vzpomněl si na okamžik, že kdesi jedna žena k vůli němu a jeho vinou trpí. Nepochopoval dosti utrpení její lásky, měl na mysli jen bolesti fysické a tíhu běžných starostí, pod kterými se prostřední povaha láme.

Při pozdějších dopisech býval ten pocit intensivnější a tíže se zapomínal. Jako by ta žena nabývala nadvlády. On slábl, ona byla klidnější — aspoň z jejích listů to tak znělo. Jen o nějakém svém hříchu blouznila — byl přesvědčen, že v závratném víru své lásky nazývá hříchem pouhou pošetilosť.

Nerad otevíral listy, ale stejně nevolno mu bylo, když v obvyklou dobu psaní nepřicházelo. Stalo se, že čekal darmo dva dny. Šel tedy k jejím rodičům.

Byl doma pouze otec — po podezřelém okolování vyhrklo z něho, že matka byla odvolána telegraficky do Prahy.

Přiblížil se tedy okamžik, jehož příchodu až dosud věřiti nechtěl. Nyní náhle slyšel, že Božka je v nemocnici, že přitížila jí ještě nemoc jiná.

Je to všecko k zlosti! byla konečná výslednice jeho myšlenek, když ze stísněného ovzduší bytu malých lidí vyšel do mlhavého večera zimního.

Hloupá tíha starostí. Nač připouštět si něco ze všeho toho na mysl? Provinil jsem se já, či ona, či někdo jiný — vše stejné. A vše mi může býti lhostejným. Fuj! Hlouposti.

Dotěrné myšlenky ho tísnily. Rval se trochu se svým svědomím — chtěl být přesvědčen, že nemá viny, že nesvedl nikoho, a pravědším příběhem že jest utrpení oné ženy, která obtěžovala jeho vzpomínky.

A co ze všeho bude?

Zbytečno přemýšlet! A přece nebylo možno rozptýlit se jinak. Tvrdil sám sobě, že nemá svědomí ani strachu, ale proč slyšel stále hukot

zvonů v hlavě — znělo to a znělo, bušilo to v skráně . . .

Sáhl ke starému prostředku, pozval k sobě ženu — ale když klepala na jeho okno, vyhnal ji surovými slovy.

A zvony zněly mu pod skráněmi tak dlouho, až se rumem dokonale spil.

* * *

Šel se k otci opět přeptat, neobdržev sám zpráv.

Otec nevěděl ničeho. Čekal pouze; chodil po pokoji, pokašlával a počal mluvit o počasí.

Karel Janda, rozmrzen nejistotou a líný odejít, přizvukoval. Jednou maně vyhlédl oknem, a viděl směrem od nádraží přicházet matku. Nesla nějaký uzel a jen tak v ruce měla kožešinovou čapku, kterou Božka nosívala.

Neřekl nic, čekal — a stál stejně zamračeně, když matka vešla a s pláčem objímala svého muže.

Bylo tedy po všem. —

Ne. Nyní musil hrát on; něha rodičů náhle se k němu obrátila — neočekávaná, a — jak dobře věděl — nezasloužená.

Mráz ho přecházel — přišli k němu, Božčina matka jej hladila, ruce mu tiskli a ty řeči!

»Pane Jando — potěšte se — bože! my jsme rodiče, my to také cítíme, je to rána — ale pro boha, jen si neubližte, — tak náhle — ona vás měla tak ráda . . .«

Ale lidé, vždyť mi vlastně byla lhostejnou, přišla mi jen do cesty, jsem rád, že je po všem . . . tanulo na mysli jemu.

Musil poslouchati směs lži a pravdy, jak umírala několik okamžiků po smrti jeho dítěte, volajíc jeho jméno a tisknouc jeho podobiznu k srdci. S tím spojen byl nářek, jak je v Praze drahé živobytí a co peněz stojí pohřeb, tak že konečně mohl odejít s výmluvou, že jde, aby jím poslal peníze.

* * *

Ani nyní nevyprostil se z jejich pout.

Špína všednosti vyhrnula se proudem po její smrti.

Nejprve žaloby rodičů na zlé časy zakrývané smutkem pro dceru a soustrastí s jeho osudem.

A nemohl-li ihned pomoci, již vyskytla se narážka na ukrutenství muže zabíjejícího choutkami svými mladé děvče.

Také z Prahy došel list od lidí, kde Božka zůstávala. Dlouhá historie o tom, jak trpěla vzpomínkami na něj, jak umírajíc blouznila o hříchu a svědomí a lásce — a že snad utrpení duševní spíše bylo příčinou kvapných souchoťin, ji usmrtivších, než ono dítě, zemřelé několik hodin po zrození. —

Následovaly klepy o bezcitnosti matčině, která zatajila smrt dceřinu, aby neopovážili se oni zatajiti jí cos z pozůstalosti — nerozprodané dosud trosky šatstva . . . A to ubohé děvče jak dlouho prý leželo nepohřbeno, opuštěno v anatomickém sále — až konečně oni, chudí lidé . . . a kdo o pomník se postará? — Také zbyly malé nedoplatky . . .

Vrcholem všeho bylo, když jednou matka Božčina k němu přišla a po dlouhém okolkování přiznala se, že by věděla pro něj o nevěstě, bohaté . . . Mnohá by se rozmýšlela, státi se jeho ženou, je tu Božčina minulost, její oloupení rodiče . . . ale tatáž, o které mluví, slíbila jim za mlčení jejich — málo sice — ale v hotovosti . . .

* * *

Když Kristina opět se na několik dní objevila, postarali se lidé, aby se o všem důkladně dozvěděla. Ženy postavily se těsně ku dveřím jejich pokoje a hlasitě rozkládaly celou historii.

Když se Karel vrátil, zeptala se ho Kristina drsným a pánovitým přízvukem, jaký si po-

SUCHARDOVA-BOUDOVA.

slední dobou navykla, co na všem pravdy.

Vyprávěl jí stejný obsah se směšnými poznámkami o všedních přívěscích svého příběhu — a ježto mluvil se ženou, která s ním žila, dodal že Božky nikdy nemiloval.

Kristina tak nějak zle se posmála — jakoby vítězila její žárlivost — a řekla mu: »Uvidíš, že nebyla hodna tvé lásky.«

A po nějakém čase přinesla trofeje své závisti.

»Doba, kdy se tvůj příběh sehrál, byla mi nápadně krátká. Šla jsem k jejím rodičům a lži, že znáš nepoctivý základ jejich vyděračství, vyloudila jsem na nich poslední list, který jim psala. Čti, hrdino.«

* * *

»Kdybych umřela, není on tím vinnen . . . Zamilovala jsem se do něho po prvním setkání, nevšímal si mne — a když jsem v letě odjela, tam . . . vzdala jsem se ze vzdoru prvnímu, který přišel. Student nějaký; ten je otcem mého dítěte. Když jsem se vrátila, byla jsem drzejší, zdařilo se mi dosáhnouti, po čem vášně má prahla — — — A mám ho tak strašlivě ráda, nemohu se mu přec přiznati, on by mne zavrhl . . . On smí jen vědět, že jej miluji a podvádím-li jej, je toho příčinou jen má láska. — On je svoboden, on není zavázán ničím — jen ať na mne nezapomene« — — — — —

Jak byl ve svých očích nyní směšným hrdinou. — Podváděn,

smýkán špinavým klepem — vykořistován, dal se trýzniti i starostmi — — ba, ani to surové vítězství nad ní nebylo pravdou — a ta strašná láska její byla vždy jen tížícím kamenem. Tak dlouho byl pánem a dvě ženy

na něm pomstily své sestry; jedna jej podvedla, druhá předstihla jej důvtipem, podvod odhalivši.

Jak směšným byl hrdinou ten bývalý rek ženských snů.

U RAKVE.

Pochmurný pokoj. Pár amateurů umění.
A v rakvi ležíš Ty. Mramorový klid zjasnil
Tvé tahy v poslední úsměv.

Jak ten vzduch zšedl! Stesk hořký a údiv tu cítím
nad Tebou, zmlklým juž, melancholicky vážným
a touhu po písničkách, jimiž zpívala Tvoje jara!

Polorozvité růže, zrosene ještě červnovou nocí,
sladké, žlutavé růže, na něž jsi býval tak pyšný,
voní z Tvé rakve. Příteli, Tvoje jara!

I ona přišla. Cítíš ten pronikavý parfum?
Oh, přišla, s tou lichotnou něžností hadí,
jež rdousila Tvoje sny. Vítězná, k triumfu přišla.

Žena, jak znal's ji. — Oh, nelkejte, drahá.
Ten havraní vlas . . . a pocely žhavé . . . a extase nocí
Život je štědrý. Vše Vám nahradí.

*

*

*

O hrajte! Večer je smutný,
svítilny zmateně hoří,
sníh pokradmu do ulic padá
a popel v duši mou.

Ó hrajte! Zimničně planou
mé oči, v spánky krev buší —
ó hrajte tu sonatu starou,
sonatu melancholickou!

Ó hrajte! Je tu tak ticho — — —
Mám rád tu hymnickou bouři,
jež z duše Vám do tonů šlehá
v hře prstů nervosních.

Text známý v doprovod zpívat
nám budou pohledy duší:
sen, idylla, výkřiky bolu
to ticho rozvlní.

KAREL TOMAN.

PECCAVI!

Blátivou ulicí vlekl jsem mdlé svoje tělo,
mlhavý dešť se mi truchlivě na šaty věšel,
svítlen světlo se žlutavě tu a tam chvělo,
nikdo té chvíle tou zamklou ulicí nešel.

Piana tóny mi chvílemi zazněly duší,
chvílemi smích se v ní ozval, tak protivný nyní,
znavený, zhnusený šel jsem tou ulice hluší,
slyše své kroky znít s rouleaux výkladních skříní.

Náhle se divoká bolest mi do duše vryla:
jméno tvé čisté kdos tichounce zašeptal ve mně;
plakala duše má, plakala cudnost má zbylá,
na dně mé bytosti jen se cos chechtalo temně.

DO KNIHY »TOUHA«.

Cítíš to stesknutí v mlhavém odpůldni,
venku když listí už padá,
když se ti vrývavě vzpomínka poslední
z přešlého léta do duše vkrádá,
a ty bys plakala ráda?

Je to jen smutek a pláč někdy zoufalý,
co tady ze všeho zbývá;
my jsme tak věřili, my jsme tak doufali,
teď nám ten smutek do hrudi splývá,
a v našich duších se stmívá.

ADOLF BOH. DOSTAL.

SMUTNÁ POHÁDKA.

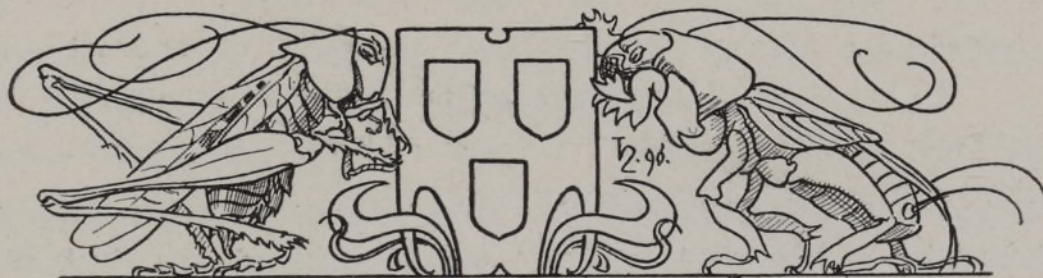
Daleko, velmi daleko,
kam i touhy se odvážit boji,
na nejzazším ostrovu moře snů
založil říši svoji.

A vílu snivého pramene,
tu nejkrasší v zemi celé
dal provolat blažen chotí svou
a královnou říše své skvělé.

Však závistný černý démon zlý
se vplížil kdys černou zradou
v hrad jeho bílý za noci . . .
a otrávil královnu mladou.

Dva cypřiše nyní jí nad hlavou
své písně šumí tiše . . .
král pláče a nemůže zapomenít,
a hyně jeho říše.

LOTHAR SUCHÝ.

KRONIKA. — MALBY V NAŠICH CHRÁMECH. — ZACHOVÁNÍ STAROBYLÉHO RÁZU PRAHY, JEJÍ ÚPRAVA A CO S NÍ SOUVISÍ. — NAKLADATELÉ UMĚLCI, UMĚLCI NAKLADATELÉ. — (KONEC.)

Jděme i na jiná místa Prahy kde se staví, zřídka se potěšíme, málokdy prospěje se vzhledu ulic novými stavbami. Nestalo se tak vystavením gotické pětipatrové budovy na ostrohu naproti Jelenímu příkopu, nestalo se tak i jinde. Většinou nových staveb nezískal celek, však i bez zřetele k celku nemožno se jimi potěšiti, ba tu teprvé jasně vyniká, kde vězí kořen zla.

Bedlivý kronikář by sice při každém křiklavějším porušení vzhledu ulic shledal, že bylo v čas, kde to vůbec možno bylo, poukázováno na hřích páchaný; může to však býti omluvou?

Jest vskutku zajímavá přihlížeti, jak se v Praze a v království staví v době, kdy heslo: Zachování starobylé Prahy a měst českých ozývá se i ve vážných síních radnic. Obec Pražská vystavěla velikou nákladnou tržnici na místě krásných rázovitých budov s podloubím, a jak se tu postarala o zachování starobylého vzhledu dříve tak zajímavého náměstí? Pod záštitou obce vystavěla městská spořitelna palác poblíže Havelského kostela, jak tu šetřila rázu náměstí, a jak se stalo, že byl pohled na jindy pěkné náměstí tak křiklavě znešvařen? Obec nechala poříditi pro některé části Prahy upravovací plány, z nichž některé jsou již uzákoněny, a při dosavadním stavu věcí nelze ani dobře věřiti, že by při nich vzat byl náležitý ohled k rázu města a k jeho uměleckým památkám.

Dovídáme se: S akcí pro zachování starobylého rázu Prahy vyslovily svůj souhlas sl. záložna v A., sl. spolek v B., slavná Beseda v C., Znáte jaké tyto korporace pro své účely, vlastně pro využitkování svých peněz vystavěly baráky na náměstí starobylých měst A. B. C. a ptáte

se v podivu, kam zmizela z království českého opravdovost? Což vládne všude fráse, a opět jen fráse? Konečně, snad je věci té přece opravdovosti více než tušíte, snad pro Bůh, zachování starobylého rázu vykládá si vrchnost v A. B. C. po svém a věří, že postavením neslohové moderní Záložny, Besedy a spolkového domu opravdu přispěla záslužně k zachování jeho.

Zdá se, že dnešní ruch záchranný a úpravný přes rušnost svou nevnikl hlouběji, snad je tím vinna ta pověstná naše schopnost organizační, aneb snad by přece vinu nesl nedostatek opravdovosti a vytrvalosti, a vrozený nám sanguinism? Věc objasnila by se bližším přihlídnutím, jak onen ruch záchranný a úpravný se ozývá tam, kde přirozeně ozývati by se měl nejživěji, nejbujněji. Jak bouří to v obci výtvarníků, v obci umělců českých? Mezi uměleckými kritiky? Jak ozývá se ruch tento v našich revuích, v našich listech a časopisech? Jak postaráno jest o to, abychom poznali v pravý čas jasně, náležitě a nezkaleně nejdůležitější činitele při úpravě Prahy, abychom náhle nedožili nemilého překvapení, jemuž těžko ba nemožno by bylo čeliti? Co dosaváde učiněno bylo, aby veřejnosti objasněny náležitě byly otázky splavnění Vltavy a následky jeho pro vzhled Prahy, co učiněno bylo, aby vzbuzena byla důvěra ve zdar nových částí města v assanačním obvodu.

Jistě, že by se přihlídnutím i jen ku některým těmto zjevům ukázalo, kde dosavadní neúspěchy ruchu záchranného a upravovacího vězí.

V kořenech české přirozenosti tkví jistá, přes vše pravím bohudík, že nevyhladitelná důvěra, která nás utěšuje v dobách nejhorších, kterou lze vyjádřiti slovy: »Však ono již nějak bude,« aneb »Pán Bůh dá.« A jisto jest, že jsme často z různých nepříjemností vyklouzli cestami neočekávanými a nepředvídanými. Dej Bůh, aby

se tak stalo i příště ve všech pro nás důležitých záležitostech, aby si opět česká natura nějak sama pomohla. *)

Připomínám sobě při té příležitosti, že jsme v poslední době, svědky zajímavé, neobvyklé výpomoci. Šlo o vydání uměleckých publikací,

knižném bez dlouhého předchozího ohlašování ku př.: Práce Mikuláše Aleše v třech objemných svazcích, objeví se Výtvarné památky z národopisné výstavy československé r. 1895., obsáhlé to dílo o mnoha svazcích a stech velikých vyobrazení, objeví se

FR. KAVÁN.

RAŠENÍ.

které by si do šířky cestu klestily, tudíž levných děl. Jinde vydávají se nákladem akademií, ministerstev, nákladem země, a tam, kde jsou ctižádostiví nakladatelé, nákladem těchto, a stalo se již často že tito s uměleckým vkusem úkolu svému dostojí, dobré věci prospějí, a vlastní škody nedoznají. U nás jsme v příčině té bez pomoci. Nemůže pomoci c. k. česká akademie, nemůže pomoci c. k. ministerstvo, nemůže pomoci zem ani nakladatelé, nu a tu objeví se na trhu

*) Z nedostatku místa nuceni jsme byli rozdělití »Kroniku« určenou do prvního čísla do čísel tří, a tím se stalo, že předběhla našeho kronikáře zpráva obsažená v předešlém sešitě o ustavení umělecké komise pro úpravu Prahy. Ke zprávě té dodáváme, že ustavení komise nebylo vyvoláno podanými pamětními spisy. Jak povstala komise ona ponecháváme pověděti kronikáři.

(Pozn. redakce.)

v sešitech světlotiskem výběr z díla toho pod stejným titulem. A kdo jsou nakladateli těchto děl? Nezkoušení v těchto věcech výtvarníci.

Nechť jim smělym štěstím přeje. Věru, že sluší konati povinnost oproti nakladatelům jimž jde o fedrování umění, stejně jako oproti umělcům, kteří okolnostmi nuceni stali se nakladateli. Plnění povinnosti té zdá se nám býti snadným ba výhodným při publikacích, o nichž jsme se zmínili, prodávajících výtvarníci díla ona téměř pod cenou, a přece prý jsou plni obav, zda nevalný náklad svůj odbydou. Jaká to příležitost učiniti sobě zásluhy o šíření dobré práce domácí. Před vánoci jest k tomu doba nad jiné vhodná.

Jak zachovají se tu vlastenečtí naši páni knihkupci, kolik exemplářů těchto pěkných děl odбудou?

V. Mašek obdržev stipendium Akademie trávil celé letošní léto na moravské Slovači; z bohaté mapy, již sebou odtud přivezl, vyňata tuto reprodukováná studie »SEKÁČ«.

Jako ukázkou z vánoční výstavy Umělecké Besedy podáváme »LEŠETÍNSKÉHO KOVÁŘE« Jar. Špillara. — P. T. publikum, které nemá příležitost do salonu Topičova zabloudiviti, nechť srovná tuto reprodukcii s »kritickou« zmínkou »Rozhledů«.

»KALVÁRIE.« Práce sochaře Frant. Bílka v životní velikosti provedená, nalézá se v kostele rodišti umělce, v Chynově u Tábora. Umělec doprovází dílo své těmito stručnými slovy: »Panna Maria po sejmutí a odnešení Krista s kříže neklesá při hrozném tom hoří, jako vše, co kol. Snahou moji bylo, již v liniích věc, myšlénku vyjádřit a způsob provedení co možno v jednoduchých rysech. Místo »Hora lebek« (Golgotha) jako hora lebek udělána.«

TOUHA — HOŘE — KLID reprodukovány dle barevných skizz Ferd. Engelmüllera, k nimž kreslené výplně kolem případným jsou doprovodem.

Litujeme, že reprodukcii STUDIE Z PLENAIRU Oldřicha Homoláče nemožno podati též barevný dojem její.

LINKA DEKORAČNÍ A. Suchardové-Boudové.

Fr. Kavána »RAŠENÍ«. Jaro — nebem táhnou ještě šedé mraky a na vlhkých lukách počíná se tráva tu i tam v dlouhých pruzích zelenat. — Studený vítr, ale v stro-mech již to raší . . .

HISTORIE. Skizza S. Suchardy pro výzdobu městského musea v Praze. — Od téhož záhlaví pozvánky k Alšovu večeru.

Ad. Wiesner. DRAČKY. Sujet podřízen jest problému kterým podán kontrast světla stlumeného uvnitř světnice po skupině peří deroucíh se rozlévajících, oproti jasů venku.

ZPRÁVY UMĚLECKÉ.

Bratrstvo sv. Lukáše, výpomocný a pensijní to spolek umělců výtvarných v Praze, konal dne 22. listopadu t. r. svoji řádnou valnou hromadu, při kteréžto příležitosti na oslavu 25letého trvání spolku vydána brožura: Prvních dvacetpět let spolku sv. Lukáše a pohled na dřívější sdružení výtvarných umělců v Praze 1348—1895. Napsal Victor Barvitijs. — Čtvrt století uplynulo od té doby, co Ant. Lhota společně s Jos. M. Trenkwaldem a R. Müllerem, postarali se o zaražení tohoto spolku a necelá ta doba dostačila k tomu, aby se naň tak dalece zapomnělo, že se tvrdilo (stalo se tak po umělecké slavnosti na Žofíně r. 1894), že pensijního spolku výtvarníků vůbec nestává. — Inu ovšem u nás propadá nevšimavosti a zapomnění všecko, o čem stále a stále

se nemluví, co stále a stále se nevnucuje. A na to oni tiší a pilní pracovníci, funkcionáři spolku docela zapomněli. Dovolíme si tedy sami na bratrstvo sv. Lukáše upozorniti, vyjímajíce z jeho stanov a výroční zprávy následující: Bratrstvo sv. Lukáše založeno bylo koncem r. 1870 za účelem a) udílení dočasných podpor členům, když bez vlastní viny do nouze přišli, b) placení příspěvků na pohřeb; dále těm, co také na pensijní matici připláceli; c) vyplácení ročních pensí po dosažení 65 (!) roku nebo po nastalé neschopnosti k práci, po chorobě tělesní nebo duševní a d) vyplácení ročních pensí jich vdovám a sirotkům. Z výkazů jest patrnó, že v prvních letech spolku upotřebovalo se prostředků spolkových poměrně dost málo, tak že když v 9. roce začalo se

vypláceti, mohlo se po prvních osmčtvrtletí bez ustání udíleti 75-zlatová pensijní quota (300 zl. roční pense). Od r. 1879 vzrůstal však počet pensistů a to tak rychle, že v prvním čtvrtletí 1887 musel býti snížen podíl až na 40 zl. (roční pense 160 zl.). Za nynějšího stavu pak obnáší každá ze čtvrtletních pensijních quot okrouhle 51 zl. (roční 204 zl.). Úhrnná suma spolku vyplacených pensí, výpomocí a pohřebních příspěvků obnáší koncem 25. roku jeho trvání 45.996 zl. 98 kr. — Tuto krátce uvedené, mluví samo i pro účel i o tom, jak účele toho bylo dosaženo. — Neupozorňujeme na to vrstvy nejširší, nechceme, aby ony skládaly hřivny své na prospěch umělců-veteránů, jich vdov a sirotků, ale obračujeme se

na kruhy uměleckým nejbližší ano i na různé články rozpadlého kruhu tohoto.

Akademie pro vědy, slovesnost a umění. Byli jsme přímo vyzváni (Čas, 12. XII. 96.) k úsudku o této korporaci u příležitosti výroční schůze Akademie dne 2. pros., v níž podána byla zpráva o činnosti a udělených cenách za nejlepší díla v oborech umění literárního, hudebního i výtvarného. Co říkáme činnosti ústavu tohoto v ohledu na rozvoj umění domácího? Co říkáme tomu, jak naloženo bylo s penězi ze subvence státní a zemské? Co říkáme tomu, že dostal 1000 zl. pan M.? — Očekáváte snad proto, že nikdo, abychom tak řekli z rodinného kruhu našeho nebyl obšťastněn ničím, že proto uhodíme na buben? — Nikoli, nám je to posavad úplně jedno, komu svěřena k zužitkování hřivna 1000, 400 nebo 200 zlatých, ten známý umělecký »brotnajd« v mladých řadách dosud se nezahníždil a bohdá nezahníždí, pokud oproti širším zájmům uměleckým nebudeme stavěti osobní zájmy materiální. A potud také nebude se nám jednatí o sumy a osoby. Máme-li se pak otevřeně o udílení cen, jich stanovení a částečně o činnosti Akademie zmíniti, tu pravíme: 1. Zdejší obec umělecká jest tak malá, že vidíme jeden druhému do mísy, neřkuli do atelieru, tak malá, že příliš dobře víme, co kdo dobrého udělal a dokonce vystavil, než abychom považovali za nutné o cenu se ucházeti: Jakékoli uchá-

S. SUCHARDA.

HISTORIE.

zení se má vždycky v sobě osten ponižující. 2. Udílení ceny v zlatých medailích má snad význam pro starší výtvarníky, jinak dobře situované, dáti ale malou zlatou medailii umělci s existencí zápasícímu je illusorní. 3. Odsuzující kritiku konání Akademie ku povznesení domácího umění se nesoucí pěstovati nedovedeme, aniž kde vidíme, že by podobná kritika kromě trpkostí čeho byla pozitivního dosáhla. (Kvíčala!) A že podle toho co jsme řekli, jsme se také jako »Manes« řídili, svědčí fakta: Vyšel první díl Alše, rozprodalo se v zemích koruny svatováclavské necelých 600 výtisků, — vyšly »Písničky«, na něž jsme nejvíce spoléhali; — prodej jich vázl a bylo se obávati o zdar díla celého — byla nám nabízena pomoc, pro případ, kdybychom se chtěli ucházeti o podporu Akademie, protože prý při takovém podniku máme plné nároky k subvencím z důchodů veřejných. My to věděli a někteří členové akademie to cítili též — ale »Manes« nežádal a povinnost Akademie úplně odpadla. — Zmínka druhá týká se našeho přítele J. Úprky a pojí se ku třetí známého nevyšlého listu Akademie se týkající: V odboru výtvarném před dvěma roky přijat byl návrh, aby místo stanovených cen 1000 zl., 400 a 200 zl. udíleny byly čestné medaile s menší hodnotou, obnosů ušetřených aby pak se užilo k vydávání a udržování uměleckého časopisu, orgánu Akademie, jenž by i za hranice (případně s cizojazyčným textem) šířil zprávy o umění českém. Odbory literární a hudební udílely si ceny dále, výtvarný šetřil udílením medailií, jmenoval redaktora časopisu, dal vysázeti titulní list — a nechal přes všechno plynouti léta. — Měli jsme kritisovat — »pracovat« po způsobu jiných negativních pracovníků? —

Zaražení »Volných Směrů« bylo naší kritikou Akademie. V ní proti 53 ročním tisícům stavíme prázdnou sice

pokladnu spolkovou, ale na vyvážení kapitálu přidáváme trochu odvahy, dobré vůle a obětavosti. To ale ovšem té druhé kritice nestačí, jí toto naše počínání, je vyvoláním opět jednoho zbytečného časopisu, protože jsme neměli chutě s nimi zároveň kopat do těch »starých, přežilých«, jen tenkrát měli jsme nárok na název listu »oprávněného, moderního«, jen tak i dle mínění jich byli bychom měli nároky na podporu Akademie; takto ale narůstají prý i nám copy.

Alšův večer v malém sále měšťanské besedy odbýval se ve čtvrtek před sv. Mikulášem 1. P. 1896. Zapomněl jsem podotknouti »slavnostní« večer, protože jinak podobný večer slaví »Manes« každý rok, jen že ne každý rok odevzdává mistru pěkně vázanou knihu jeho vlastních prací, ne každý rok hraje mu tamburašský sbor a zpívá akademické kvartetto a jiní ochotní majitelé vyškolených hrdel, ne každý rok sejde se tak vzácná společnost jeho ctitelů. — Sál byl přeplněn; z pozvaných dostavil se — vyjímaje zástupce pražských denních listů — snad každý (»Umělecké Besedě« prý se pozvání nedostalo) a proto nepřišli ani její funkcionáři, kteří je dostali).

Venkovští pozdravovali mistra dopisy i telegramy. A i řeči byly pronášeny, oslavující »desítiletého« nyní »čestného« starostu Alše. — — —

Ale ani tyto řeči nepřivedly večer v koleje obřadné slavnosti, ba ani návštěvy vzácných hostí takových, kteří při vypočítávání honorací v denních listech uváděni bývají na místech nej přednějších. —

Uznání umění Alšova i láska k milované jeho osobě sloučily v tento večer v jedněch zdech všechny konfesse umělecké i politické světa mladého a daly dostaveníčko i starším zástupcům umění a vědy. Večer vyzněl jak počal; bez fanfar veřejnosti — Mimo »Radikálních listů« a později i »Politiky« a »Studenta« nevěděl žádný žurnál o něm ničeho.

AD. WIESNER.

DRAČKY.

VÝSTAVY.

Vánoční výstava Umělecké Besedy. Uvykli jsme hleděti na vánoční výstavy U. B. jako na trh vánoční, kde jde o to, usnadniti obecnstvu koupi méně ceněných obrazů za dárky vánoční a proto nesouhlasili jsme nikdy s tím, když o těchto příležitostných výstavách uveřejňovány byly referáty zrovna tak vážné, jako o výstavách jiných — řekněme rudolfinských. A s těmi referáty nesouhlasíme ani dnes, kdy vedle dobré práce — náhodou třeba »raka« to z výstavy výroční visí »kýč« na prodej udělaný a kdy na obě ty věci bere se stejné měřítko. Doufáme pak, že v takovémto rámci — jako trh vánoční — shledáváme letošní výstavu U. B. naposled, neboť nutnost její zmizela zařízením »Ústředního salonu uměleckého« pana Topiče a rokem příštím pozdravíme vážnou výstavu U. B. ne jako tržiště, ale jako »Rhodus« pro členy její.

Při té příležitosti jest nám se zmíniti o referátě docela nového druhu; píše jej dr. F. X. Jiřík proto, aby si schladil žáhu právě jen na těch umělcích, kteří proti němu podepsali zasláno v »N. L.« a »Čase«. — Osobní nenávisť snad nemá rozhodovati u toho, kdo si sedá na stoličce soudcovskou!

SOUTĚŽE UMĚLECKÉ.

Konkurence na chrámová okna sv. Ludmily na Král. Vinohradech (viz »Volné Směry« č. 1. sl. 48) zúčastnilo se osmnáct umělců čtyřiceti návrhy. Rozhodnutím poroty přisouzena cena první Adolfu Liebscherovi (značka kříž v kruhu), cenu druhou obdržel Fr. Urban (M + F), třetí pak Fr. Krísan (»Patroni Bohemici«). Třem návrhům pak dostalo se čestného uznání (hesla: kříž s dvěma šípy, »Dle starých vzorů« a »Severin«). Slohově ku stavbě chrámové nepřimyká se žádný z návrhů došlých. Co se prvních dvou cenami poctěných návrhů týče, dáváme přednost onomu se značkou M + F (sv. Antonín a sv. Cecilie) před návrhy se značkou kříže v kruhu. Proč obdrželi »Patroni Bohemici« cenu třetí je nám zcela nepochopitelné, zejména když jsme viděli v jiných návrzích nepoměrně lepší věci (jmenujeme na př. jen návrh »Podle starých vzorů«). Či snad proto, že návrh ten se tolik blížil gotice † prof. Sequense, anebo že nejvíce odpovídal bezduchým ideálům různých pánů radních a páterů? Upřímně řečeno nečinila městská rada vinohradská dobře, když ve-

řejnou výstavu návrhů uspořádala, neboť po ohlášení takových rozsudků jury se konkurence vlastně diskreditují. A nebude bohužel odpomoženo dříve, dokud hlasy svými rozhodovati budou — neumělci.

Správní rada živnostenské banky pro Čechy a Moravu v Praze vypisuje veřejný konkurs na náčrtky plánů pro stavbu vlastní budovy na staveništi bývalého domu čp. 862 a 863 na Příkopě v Praze. Půdorysy v měřítku 1 : 200 a pohledy v měřítku 1 : 100. Ceny 1000, 500, 400, 300, 250 a 200 zl. Lhůta dodací do 31. ledna 1897 v místnostech banky na Příkopě. Porota dosud jmenována nebyla.

Fontána před Rudolfínem. Koncem měsíce listopadu jmenována radou městskou jury k posouzení prací, v níž dle podmínek konkursu zastoupeni sochaři p. Maudrem a J. Myslbekem; architekti p. J. Schulzem a Jos. Zitzkem; malíři Maxem Pirnerem, který však volbu tu nepřijal.

Ředitelství II. výstavy strojů síly a práce v Mnichově r. 1898. (II. Kraft und Arbeitsmaschinen-Ausstellung München 1898) vypisuje mezinárodní konkurs na plakát, jenž v jasné a zřetelné kresbě reprodukce schopné (ne více jak 3barevné) naznačiti má účel výstavy. Stroje a náčiní práci průmyslníka podporují a ulehčují, výrobky jeho zlepšují a zlacňují. Ceny vypisují se tři, 600 marků, 400 a 200 mk. Vedle toho mohou 3 následující práce býti zakoupeny za cenu à 100 mk. Lhůta končí 1. dubnem 1897. Bližší podmínky sdělí Ředitelství výstavy v Mnichově.

Umělecko-průmyslový konkurs (viz »V. S.« č. 2., sl. 100) skončil následovně:

Železný předmět osvětlovací: První cena udělena nebyla, druhá cena přisouzena p. Ad. Hallerovi uměl. zámečnicku v Praze. Dále uděleny dva akcesity po 30 zl. dvěma pracím p. V. Němce, uměl. zámečnicka v Praze. Z 11 došlých šperků udělena cena první práci p. Karla Bláhy, odborného učitele školy v Jablonci, druhá práci p. Karla Maliny, absolventa uměl. prům. školy pražské. Vazby došly pouze čtyry: cenu druhou obdržel p. Boh. Fischera v Praze, akcesity po 25 zl. pan V. Horák a Jan Popelka z Prahy. Veškeré předměty ty vystaveny. jsou v přízemním sále v Rudolfíně do 13. ledna 1897 denně od 10—3 hodin.

S. SUCHARDA.

ZÁHLAVÍ POZVÁNKY.

Listárna redakční.

Literární příspěvky budtež zaslány na adresu: *Jaroslav Hilbert*, Praha II., Jungmannova třída 7. — *Karel Mašek*, Praha I. 83, Rudolfovo nábřeží.

Dopisy neodpovídáme a zbytečno tudíž zásyilkám připojovatí poštovní známky neb listky. Zásylek nedostatečně frankovaných nepřijímáme.

M. V. (Čtyři obrazy.) — *Jean de Vealeuqe.* — Písň nemocného atd. — *H. Sm.* (Resignace.) — *Karel T. Krom.* A. B. C. — *Ariel.* — Neuveřejníme. — *Jarlošne:* Snad »Za noci.« Pokračujte. — »Když lampy shasly.« Příliš jednoduše intimní. Pošlete jiné. — *Mimosa:* Použijeme. Prosíme o další. — *Uvs:* Použijeme. Pokračujte. — *Třešňová alej:* Něco použijeme. Pokračujte.

Na výměnu a k oznámení došly listy:

Čas. List věnovaný veřejným otázkám. — Red. Jan Herben, na Král. Vinohradech.

Radikální listy. Vycházejí v Praze vždy v sobotu. Red. Ant. Hajn.

Zlatá Praha. Obrázkový týdeník pro zábavu a poučení. Red. Ferd. Schulz, nakl. J. Otto.

Noviny Těšínské. Písmo posvěcené českému lidu ve vých. Slezsku; vychází v Těšíně každou sobotu. Red. Stan. Pokorný.

Volný duch. Časopis pro zájmy společenského a duševního života. Vychází dvakrát měsíčně na Smíchově. Red. Fr. Novák.

Moderní Revue pro umění, literaturu a život. Vede Arnošt Procházka.

Nový život. Měsíčník pro umění, zábavu a vzdělání. Vede Karel Dostál-Lutinov.

Český jih. Vychází v Táboře každou sobotu, se stálou přílohou zábavní.

Naše Hlasy. Časopis věnovaný zájmům českého lidu. Vychází v Čes. Brodě dvakrát měsíčně. Red. Josef Miškovský.

Hlasy z východních Čech, list svobodomyšlný pro východní Čechy. Vychází v Chrudimi každý pátek. Redaktor J. Dubský.

Hospodářský list. Týdeník věnovaný rolnictví, hospodářství, průmyslu a samosprávě. V Chrudimi. Red. Ad. Eckert

Labské proudy. Vychází jednou týdně v Kolíně. Red. Jos. Škába.

Student. Vyjde 10krát za rok. Vydává J. Ust. L. Dyk.

Studentský sborník. List vedený v zásadách strany neodvislé. 10 sešitů ročně. Vyd. Aug. Žalud, maj. Jan Vaniček.

Jihlavské listy. Politický týdeník pro zájmy českomoravského pohoří. Red. Jan Máša.

Osvěta. Měsíčník pro zábavu a poučení. Red. V. Vlček.

Královské pohádky. Veršem a kresbou vypravují Bohumil a Karel Klusáček. Nákladem a tiskem dra Ed. Grégra v Praze. Cena 1 zl. 40 kr.

Sneseme rádi výtku stranicťví za to, že zde upozorníme na »Královské pohádky«, jichž ilustrátorem a polovičním autorem jest redaktor »Volných Směrů«. A kdyby se — bohužel! — nebyly na vánočním trhu tak opozdily bylo by zajisté vůbec zbytečno na ně upozorňovati, neboť jistě získají sympatie všude na první pohled vkusným, nevypínavým přepychem úpravy a mile známými jmeny obou autorů. Jsou to veršované, satirické pohádky vydané v úpravě dokonale k obsahu přilehající — s ilustracemi pravého pohádkového rázu a přec plnými satirických a humoristických detailů jako obsah veršů, vtipně a plynně vypravovaných metrem starých, národních zpěvů. Jest to kniha, jejíž rázu jistě nenajdete podobné. Díl právě vydaný obsahuje předzpěv a pohádku »Jak se švec králem stal«; následovati budou ještě knihy dvě — »Tři černé vlasy« a »O zakleté princezně« — každá samostatná, souvislé však osudem královského rodu — srdečná dedikační básnička vysvětluje, že sosnovány jsou z motivů pohádek, vypravovaných babičkou, které však křehkost lidská a běh života trochu pozměnily. — Bohatstvím ilustrací vyniká kniha tato značně mezi jinými publikacemi ilustrovanými — a budiž na množství obrázků a eleganci úpravy poukázáno hlavně těm, kdož podezřívým zrakem dívají se především na cenu knihy. — Ojedinelý ráz tohoto díla zasluhuje, aby došly »Královské pohádky« nejhojnějšího rozšíření a doufáme, že ho dosáhnou svou uměleckou výpravou i svým svěžím, nenuceným humorem. —

Nákladem a péčí spolku »MANES« vyšly:

Mikuláš Aleš.

Díl I. Práce předmětem historie se dotýkající.

Díl II. Pokračování dílu I., různé ilustrace a práce dekorační.

Díl III. Národní písně a říkadla.

Jednotlivé svazky prodávají se po 2 zl. Původní plátěné desky na celé dílo 1 zl. Celé dílo v původní vazbě 8 zl.

Předplatitelé »VOLNÝCH SMĚRŮ« obdrží

Listy z Palety

(vydané roku 1894)

za sníženou cenu 50 kr. Objednávky vyřizuje administrace »Volných Směrů« nebo pokladník spolku J. Štenc v Praze II., Plavecká ulice čís. 13.

Královské Pohádky.

Veršovaná satira

Dr. B. Klusáčka,

provázená 34 uměleckými perokresbami

K. L. Klusáčka.

— Pohádka první: —

» Jak se švec králem stal. «

Cena výtisku nádherně a moderně vypraveného 1 zl. 40 kr.

Každé knihkupectví, v němž požádáte, rádo předloží Vám k nahlédnutí tuto novinku. — Přímé objednávky vyřizuje nejrychleji

Nakladatelství Dr. ED. GRÉGRA, knihtiskárna
v Praze, v Túních čís. 8—II.

PAMÁTKY VÝTVARNÉ

z Československé výstavy Národopisné r. 1895.

SEŠIT I.

Dílo toto podá světlotiskem množství vynikajících předmětů z různých oborů práce umělecké. Nábytek, řezby, výšivky a součásti krojové, lístky rukopisných památek, vazby, faience a majolika, sklo, práce z kovu, bohoslužebná náčiní a roucha poslouží všem, kdož v kterémkoli z těchto oborů pracují, jako vhodné při studiu vzory a obeznámí kruhy širší s dobrou prací domácí,

Dílo vycházeti bude ve lhůtách měsíčních po sešitech o 10 obrazích. 12 sešitů o 120 listech utvoří celek, k němuž přiložen bude při posledním sešitu náležitý text a seznam.

Předplatné na celé dílo aneb na 6 sešitů přijímá p. Boh. Schnirch, sochař na Král. Vinohradech.

Předplatné pro Prahu obnáší: na celé dílo 18 zl. r. m.
na 6 sešitů 9 «

Kdož si přeje dílo toto poštou odebírat, přidejtež laskavě 20 kr. na rekomandovanou zásylku každého sešitu.

Cena sešitu v knihkupectví zl. 1·70 r. m. — Dílo toto prodává se v ceně výrobní a proto nelze povolití nižádných sražek.